

Amb motiu d'haver-se complert els 50 anys de sacerdoci del molt il·lustre Sr. Doctor Ramon Bonet i Llach, que fou el primer secretari del Centre d'Estudis Comarcals del Ripollès, ens complau de publicar aquest seu estudi inèdit:

Mn. JAUME BOFILL I FELIU, Organista de Sant Pere i de Santa Maria de Ripoll i primer director de l'Acadèmia Catòlica

Teníem notícia d'un organista que, per divuit anys consecutius, havia exercit aquest càrrec a Ripoll i que havia contribuït a la fundació de «LA LIRA CATÒLICA», més tard, «ACADÈMIA CATÒLICA».

Es tracta de Mn. Jaume Bofill i Feliu, nascut a Vic el dia 14 de gener de 1839, on cursà la carrera sacerdotal en aquell Seminari que tants doctes i àdhuc sants sacerdots donà a l'Església.⁽¹⁾

Avui, gràcies als documents de l'Arxiu Diocesà de Vic, amablement facilitats per l'Il·lustre Sr. Canonge i Vice-Secretari del Bisbat, D. Antoni Conill i Costa, i a les notes biogràfiques tretès d'«Ephemerides C.C. a P.O.O.S.B. sèrie IV (Januarius 1935), 362», de Montserrat, transcrites pel distingit condeixeble Dom Romuald Ma. Díaz i Carbonell, monjo de l'esmentat Monestir, podem donar una definida visió del susdit organista.

En primer lloc, però, convé presentar un resum de l'estat social, moral i religiós durant el temps que visqué entre els ripollesos Mn. Bofill.

Temps difícils, com veurem, però necessaris de ser consignats, encara que ens dolgui fer-ne memòria d'alguns, a fi d'explanar a bastament un document molt important referent a la fundació de l'Acadèmia Catòlica que es conserva a l'Arxiu Diocesà.

Havien passat fets malastrucs per a Ripoll, les conseqüències dels quals repercutien encara en aquest període d'últims del segle XIX: la crema del Monestir, l'any 1835, i la de la Vila, el 1839.

L'estat ruïnós del Monestir movia a escriure un periòdic ripollès: «Imposible pareix poguer parlar de restauració perquè no es comprèn com ha pogut haverhi mans que lo destruhissen: com s'han pasat tants anys casi en un complet oblit mirat ab indiferència per molts y desitjant sa completa destrucció altres pochs...»⁽²⁾ i això; malgrat l'exemplaritat de l'Associació Catalana d'Excursions, l'any 1879, i d'homes tan extraordinaris i patriotes com Eudald Ragner i Josep Ma. Pellicer. Aquest últim va aconseguir, amb perill de la seva vida, «salvar de completa destrucció el magnífico Monasterio convertido en muladares y caballerizas»⁽³⁾, d'on l'apòstrof: «A los Raguers y Pellicers se les infiltró la monomanía del Monasterio».⁽⁴⁾

Ruïnes que feren exclamar a Piferrer: «¿Te estremeces? ¡qué vergüenza! ¿ése es el monumento que han erigido a los que rompieron con su espada el yugo de los árabes? ¿á los que establecieron con su sangre nuestra libertad e independencia? ¿Y no hay una mano que levante entre los escombros los sepulcros? ¿Son ya nada para nosotros los recuerdos? ¿Es ya tan esplendoroso nuestro presente que no necesite de los recuerdos de lo pasado?»⁽⁵⁾

Referent a la crema i destrucció de la Vila és conegut el petit poema intitulat *La Crema de Ripoll*:

«Adéu, Vila de Ripoll
Entre mitx de duas ayguas,
Guardens tu 'ls més purs recorts,
Dels bons avis lo sepulcre
Y dels filllets lo bressol.
Adéu! floridas planuras,
Adéu! muntañas dels vols,
Ter y Fresser, al unirvos
Ploreu nostra ingrata sort!»⁽⁶⁾

El 1874, «al repoblarse la villa, perdió su homogeneidad y no hay unidad de miras ni unidad de sentimientos: influye también el carácter de la época que atravesamos, más escéptica que religiosa...»⁽⁷⁾

Per desgràcia, en aquests últims anys del segle XIX, cauen sobre Ripoll una sèrie de calamitats:

El molt greu còlera d'agost de l'any 1885⁽⁸⁾; la febre varidosa entre nens de 6 a 12 anys, el 30 d'abril de 1888⁽⁹⁾; i per l'agost del mateix any l'epidèmia de xarampió, que causà moltes víctimes entre els infants⁽¹⁰⁾. També els animals varen pagar el seu tribut a la mort per la malaltia pneumo-tífus, que provocà també víctimes i funestes conseqüències a les persones que menjaven carn infectada⁽¹¹⁾.

A aquests temps calamitosos, s'hi podria afegir un vici molt deplorable: el joc, que arruïnava moltes famílies. Alguns establiments no tancaven en tota la nit, particularment els dissabtes⁽¹²⁾. S'afegí a la misèria que passaven molts ripollesos el fred excessiu de 12° sota zero i la neu a les muntanyes i a la Vila, que en feia intransitables els carrers⁽¹³⁾.

Aquestes calamitats mogueren el Regent de la Parròquia, Mn. Miquel Oñós, a repartir una ben condimentada sopa i també llenya i abrics⁽¹⁴⁾. Se'ns fa quasi impossible avui, que seguís una campanya d'ànims, les conseqüències de la qual hem pogut veure a «Efemèrides Ripolleses».

L'any 1888 s'agreujà el malestar amb la vaga de tres setmanes de «Can Nicolau» i la d'altres fàbriques pel novembre del mateix any⁽¹⁵⁾.

Altres fets també consignables en el capítol moral són la creació a Ripoll d'una Escola Laica, protegida per l'Ajuntament, el 25 d'octubre de 1888⁽¹⁶⁾, i l'abandó de tres nens recents nats: un a la carretera de Ribes, un altre a la porta de l'Hospital Municipal i el tercer a les escales de l'església de Sant Pere⁽¹⁷⁾.

Lloat sigui Déu, tampoc no faltaren fets molt positius i encoratjadors durant aquestes anyades: la modernització de la vila, on s'instal·laren canonades que conduïen l'aigua als pisos, el 1899⁽¹⁸⁾; en l'ordre social la creació de les Conferències de Senyores de Sant Vicenç de Paül⁽¹⁹⁾; la fundació d'una Escola Nocturna per a Obrers, el 22 d'octubre de 1885⁽²⁰⁾; la fundació de la «Lira Catòlica» que inaugurava les seves activitats amb la formació d'una coral popular, que el 24 de desembre de 1883 cantà davant els domicilis dels Srs. Arxiprest i Alcalde; aquesta entitat canviaria, més tard el nom pel d'«Acadèmia Catòlica»⁽²¹⁾. Els fets religiosos més notables són: l'homenatge de Ripoll al Presoner del Vaticà, Pius IX, en les seves Noces d'Or Sacerdotals; la resurrecció del Monestir gràcies a l'infatigable bisbe de Vic, Dr. Josep Morgades i Gili, des del 17 de novembre de 1884 fins en aquell 12 de novembre de 1885 en què li fou comunicat el trasllat de la Reial Ordre que li concedia part del Monestir amb l'adjunta Basílica i Claustres, aquesta notícia rebuda a Ripoll amb repic de campanes. En prengué possessió el 31 de desembre, i hi començà la restauració el 21 de març de 1886, amb la cèlebre Missa de les Ruïnes⁽²²⁾; la coronació de Mn. Jacint Verdaguer com a «Poeta de Catalunya»⁽²³⁾; la consagració del Monestir restaurat l'1 de juliol de 1893 i aquells Ordres Sagrats de tants Ministres del Senyor el 22-23 de setembre de 1899, abans del trasllat del Dr. Morgades com a Bisbe de Barcelona⁽²⁴⁾.

MN. BOFILL A RIPOLL. Quan estudiava el sisè any de Teologia al Seminari de Vic fou ordenat sacerdot, amb dispensa d'edat, el juny de l'any 1882. A primers del 1883 passà d'organista a Ripoll⁽²⁵⁾. Els documents de Montserrat especifiquen que «regentava un benefici de Ripoll» d'on fou organista.⁽²⁶⁾

Consta en l'Arxiu Diocesà que el 6 de novembre de 1883 «es nombrado Vicario de la misma sin dejar el cargo de Organista»⁽²⁷⁾. Primerament ho seria de l'església parroquial de Sant Pere, l'orgue del qual ha estat descrit pel ripollès Mn. Josep Maideu Auguet, organista de Vilafranca del Penedès⁽²⁸⁾ i, darrerament, ha estat estudiat musicològicament pel compositor i organista ripollès Sr. Modest Moreno Morera⁽²⁹⁾.

Quan la parròquia passà al Monestir recent restaurat, l'orgue seria molt diferent, perquè en un inventari del 1918 consta que hi havia un «órgano muy deteriorado y 2 armoniums»⁽³⁰⁾. L'orgue devia ser el que fou destruït el 1936. Estava col·locat en el cor, avui sense servir, sobre l'entrada principal del Monestir.

En l'ordre de precedència, Mn. Bofill estava després del Sr. Regent, tres vicaris i un beneficiat. Seguien, després, els Adscrits, el professor de llatí i els mestres⁽³¹⁾ Mn. Bofill degué viure, doncs, tots els esdeveniments exposats més amunt i donà relleu a les cerimònies religioses ja dites. Però on dedicà tot el seu zel fou a la «Lira Catòlica», de la qual fou el primer Director.

En efecte, es fundà l'Entitat en el carrer Vell –més tard conegut aquell local amb el nom del «Centre». Això era l'any 1886. El 18 de març de 1888 es decidí el trasllat de la Lira al local que fins feia poc havia ocupat la «Societat Coral Ripollense».

Instal·lats ja definitivament el 1891 es representaren «Els Pastorets», Sarsuela tan popular i estimada pels ripollesos que la sabien de memòria. Primer fou representada en castellà i el 25 de desembre del 1898 en català, traducció feta pel culte sacerdot Mn. Josep Parès i amb arranjament musical del ripollès Mn. Manuel Caballeria, que succeí a Mn. Bofill en el càrrec d'organista⁽³²⁾

On cal fer especial atenció en aquesta fundació és en l'escrit que Mn. Bofill dirigí al Sr. Bisbe, escrit que firmà tota la Junta de l'Acadèmia Catòlica.

Diu així, textualment:

«Ilmo. Sor.— La junta Directiva de la societat titulada "La Lira Catòlica" creeria faltar a su deber no participando a S. Ilma. la constitución y existencia de esta Sociedad.— El más vehemente deseo de esta Junta sería, Ilmo. Sor., poder dar a su Ilma. un título honorífico proporcionado a su alta gerarquía, pero no dispone de recursos para ella, pues que los títulos de socio honorario, Presidente honorario y ahun Presidente de Mérito, nos parecen insuficientes a la dignidad de su Ilma.— Esto no obstante puede su Ilma. si es de su gusto usar el título que juzgue conveniente de los expresados, puesto que para esta Sociedad lo es todo, ya que como a católica se pone lo mismo que sus miembros, a la disposición incondicional de su Ilma. La necesidad de una asociación de católicos en Ripoll, si no estuviera como está ya en la conciencia de todos los buenos que esta Villa conocen, lo pondrían de manifesto la grande oposición que esta Sociedad ha encontrado y encuentra para su fundación y existencia.— Cuatro días cuenta como si dijéramos de existencia esta Sociedad y larga es relativamente la historia de las vicisitudes y contrariedades que ha tenido que sufrir. Esto no debe sorprender a su Ilma., si tiene en cuenta que en esta villa impera por completo el liberalismo tanta veces condenado por nuestros amados Pontífices.— Los enemigos de nuestra asociación católica, pocos son en número; pero terribles porque en sus manos se encuentra hoy aquí el manejo de la cosa pública.— No hay arma de mala ley a que no acudan para destruir nuestra obra, y es seguro que sin la evidente protección del Altísimo, nuestros propósitos se hubieran estrellado ante las maquiavélicas maquinaciones de tan perversos adversarios.— La Calumnia empleada por persona que por el puesto que ocupa debería ser la primera en secundar y, proteger los planes de las personas honradas y católicas de esta villa, no ha sido suficiente para impedir el planteamiento de nuestra obra. Con carácter casi oficial, se ha tratado de persuadir al Sr. Gobernador Civil de la Provincia para que en manera alguna autorizara la creación de esta Sociedad, pero, afortunadamente Dios que ve las rectas intenciones que animan a los fundadores, hizo que el diputado provincial de esta villa poseído del más profundo entusiasmo y celo católicos se ofreciera voluntariamente en ir a Gerona a impedir como impidió que la primera autoridad civil de la provincia, cayera en el lazo tan hábilmente tendido por nuestros detractores y enemigos.—No obstante el para ellos triste resultado de sus calumnias ante el Sr. Gobernador, no les ha hecho desistir de sus persecuciones sino que exasperándoles aún más y más, se han atrevido a venir con sus calumnias

hasta su Ilma. no respetando en ellas ni el carácter sacerdotal del primero de los fundadores.— Este acto de audacia casi inconcebible, da la medida del atrevimiento y descaro de que están poseídos en esta villa los enemigos de cuanto huele a católico. Dios no les tenga en cuenta el mal que se proponen hacer y digne tocarles el corazón a fin de que se vengan con nosotros en la obra de moralización y unión que emprendemos con la ayuda de Dios. No queremos ofender la sabia e ilustrada penetración de su Ilma. creyendo que nesitamos justificarnos de las atroces calumnias de nuestros enemigos, pues que si así fuese el adjunto reglamento que tenemos honra de mandar a su Ilma.; beneplácito de nuestro digno Sr. Regente con que contamos; la buena acogida que hemos merecido de los individuos del clero, nos relevarían de toda prueba.— Esperamos de la reconocida bondad de su Ilma. nos perdonará la demora en cumplir este deber de escribirle; pues no lo hemos verificado antes como esperábamos porque no teníamos todavía impreso el reglamento ni construido el sello de la Sociedad, objetos ambos que deseábamos viese su Ilma. Que quiera Dios conservar largos años la importante vida de su Ilma. para bien de esta diócesis para la qual quedan haciendo votos al Señor estos sus diocesanos que humildemente besan el anillo de su Ilma.— Ripoll 10 Enero 1885. El Presidente: G. Martí de Rivert — El Vice-Presidente: Antonio Casadejús — Jaime Bofill, Pbro., Director.— El Tesorero: A. Casanova Puig — El Contador: Modesto Sayós — Juan Noguera, Vocal — Franco Jolis, Secretario.»⁽³³⁾

El 6 de gener de 1889 es constitueix nova Junta de l'Acadèmia Catòlica. Suposem que Mn. Bofill devia seguir en el càrrec de Director. No consta cap del membres de la Junta anterior. És com segueix: President, Joaquim Puig; Vice-President, Josep Palau; Tresorer, Pere Boixareras; Comptador, Antoni Pigrau; Vocal: Marcelino Freixa; Secretari, Joan Arqués⁽³⁴⁾.

Mn. BOFILL, MONJO DE MONTSERRAT. A les esmentades «Ephemerides» de Montserrat consta que el 18 de gener de 1900 vestí l'hàbit benedictí a Montserrat el nostre biografiat. Féu la professió simple el 26 de l'any següent, i el 21 de febrer de 1904 professà solemnement.

El temps que estigué a Montserrat, segons els monjos ancians de la susdita Abadia, ajudà l'organista, amb qui alternava l'acompanyament dels oficis divins. Igualment ajudà com a professor de piano a l'Escolania.

L'any 1904 fou destinat a la fundació del Col·legi de Manila. Allà fou professor de música i organista fins a l'any 1909.

Retornat a Montserrat, fou destinat a El Miracle, on ocupà el càrrec de sagristà i, també, organista. S'ignora que tingui algun treball publicat, llevat que no ho fes a Manila, a la revista d'aquella abadia-col·legi.

Morí santament, tal com havia viscut, a El Miracle, el 17 de juny de l'any 1934, a l'edat de 75 anys.

La virtut de la senzillesa evangèlica fou la nota predominant de tota la seva vida monacal, com testifiquen els qui el conegueren⁽³⁵⁾.

Dr. R. Bonet i Llach

NOTES

- 1.- Arxiu Diocesà de Vic, *Llibre de Personal*, pàg. 91.
2. «La Veu Comarcal», 9 de febrer de 1878.
3. «Revista de Girona», vol. II, pàg. 573 i Vol. VII, pàg. 61.
4. «Revista de Girona», vol. VII, pàg. 61.
5. «El Ripollès», 10 de febrer de 1889.
6. «El Ripollès», 26 de maig de 1889.
7. «Full Parroquial de Santa Maria de Ripoll», núm. 3.699.
8. Al *Llibre d'Actes* de l'Ajuntament de Ripoll, sessió del 17 de setembre de 1885, fol. 14 recto, consta que es remet a la Superioritat «el estado demostrativo de los atacados y fallecidos durante la enfermedad epidémica».
9. «El Ripollès», 30 d'abril de 1888.
10. «El Ripollès», 14 d'agost de 1888.
11. «El Ripollès», 4 de novembre de 1888.
12. «El Taga», 14 de novembre de 1886.
13. «Full Parroquial de Santa Maria de Ripoll», núm. 3.687.
14. «El Taga», 23 de gener de 1887.
15. «El Ripollès», 1 d'abril de 1888 i 2 de desembre de 1888.
16. «Full Parroquial de Santa Maria de Ripoll», núm. 3.461.
17. «El Jueves», 14 de juliol de 1887; «El Ripollès», 8 de juliol de 1888 i 24 de febrer de 1889.
18. «El Ripollès», 19 de maig de 1889.
19. «El Jueves», 8 de desembre de 1887.
20. Vegeu el llibre «*La Família Sayós - Graells*», Barcelona 1936, pàgs. 12-13.
21. «El Ripollès», 22 de desembre de 1956.
22. Pellicer y Pagés, José Mt: *Santa Maria del Monasterio de Ripoll*, Mataró, 1888, pàg. 298; «La Veu de Montserrat», 12 de novembre de 1885; «Altaveu», núm. 11; «Full Parroquial de Santa Maria de Ripoll», núms. 490 i 520.
23. «Full Diocesà de Vic», 19 de juny de 1977.
24. Vegeu-ne la làpida commemorativa al Monestir.
25. Arxiu Diocesà, *Llibre de Personal*, pàg. 91.
26. «Ephemerides», de Montserrat, 362.
27. Arxiu Diocesà, *Llibre de Personal*, pàg. 91.
28. «Scriptorium», Ripoll, any 1931, núm. XCVIII, pp. 3-5.
29. «Butlletí del Centre d'Estudis del Ripollès», núm. 7, pàgs. 14-18 (març 1985).
30. Arxiu Diocesà, *Inventari del 2 novembre 1918*.
31. Arxiu Diocesà, *Estadística de 1893*.
32. «El Ripollès», 18 de març de 1888, 22 de desembre de 1956; i 11 de gener de 1966.
33. Arxiu Diocesà, «*Ripoll*».
34. «El Ripollès», 6 de gener de 1889.
35. «Ephemerides», de Montserrat, 362.